

Bureau Monumentenzorg en Archeologie

Selectiebesluit

Corsanummer: 17.081467

Versienummer: 1.0

KNA : 4.0

Datum	23-08-2017
Opdrachtgever	Programmabureau RijswijkBuiten
Naam en contactgegevens contactpersoon opdrachtgever	Dhr. T. Koolstra, tel.: 06-10663927 e-mail: tkoolstra@rijswijk.nl
Uitvoerder	Bureau Monumentenzorg en Archeologie (BMA), Gemeente Rijswijk
Naam en contactgegevens contactpersoon uitvoerder	Dhr. drs. O. Holthausen, tel.: 070-3261142 e-mail: oholthau@rijswijk.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Rijswijk
Naam deskundige	dhr. drs. O. Holthausen
Beheer en plaats van documentatie	Gemeente Rijswijk Domein Ruimtelijke Ontwikkelingen Opgave Accommoderen Ruimtelijke Ontwikkelingen Bureau Monumentenzorg en Archeologie Bogaardplein 15 2284 DP Rijswijk e-mail: archeologie@rijswijk.nl
Onderzoeksmeldingsnummer Archis	41450
Naam project	Volkstuincomplex 'Tot ons genoegen'
Projectcode	RZUID17-1
Datum uitvoering onderzoek	Januari; april-juni 2017
Locatie	
Toponiem	Volkstuincomplex 't Haantje
Plaats	Rijswijk
Gemeente	Rijswijk (Z-H)
RD-coördinaten hoekpunten plangebied	Zie bijlage 1
Kadastrale gegevens	
Sectie	H897; H1005
Datum aanvraag tot nemen selectiebesluit	23 augustus 2017
Corsanummer ingekomen verzoek	n.v.t.

Aanleiding voor het selectiebesluit	Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek voltooid; Herontwikkeling locatie door nieuwbouw
Methode uitgevoerd onderzoek	IVO-O (booronderzoek) en IVO-P (proefsleuvenonderzoek)
Conclusie en advies uitgevoerd onderzoek volgens uitvoerder	H897 bevat geen behoudenswaardige archeologische resten – advies: vrijgave voor verdere ontwikkeling. H1005 (zuidelijk deel, zie kaart bijlage 1) bevat behoudenswaardige archeologische resten – advies: behoud van archeologische resten <i>in situ</i> .
Reactie bevoegd gezag op bovenstaande conclusie en advies	Idem; onderzoek uitgevoerd door BMA/Bevoegd Gezag

Bureau Monumentenzorg en Archeologie

Selectiebesluit

Corsanummer: 17.081467

Versienummer: 1.0

KNA : 4.0

Referenties rapport en/of verslag en/of notitie die behoren tot het project waarvoor het selectiebesluit wordt genomen	Zie bijlage 2.
Eerder onderzoek op deze locatie	1984: Waarneming door Archeologische Werkgroep Rijswijk (AWR); 1992 Booronderzoek in het kader van de spoorverdubbeling/tunnelaanleg NS-tracé Rijswijk, uitgevoerd door RAAP.
Archis/Om-nummer eerder onderzoek	Waarnemingsnummer AWR 1984: 21.999
Referenties eerder onderzoek	Asmussen, P.S.G., <i>Rijswijk; archeologisch onderzoek t.b.v. de spoorverdubbeling/tunnelaanleg NS-tracé Rijswijk (ZH)</i> , Stichting RAAP, Amsterdam 1992.
Bijlagen	Bijlage 1: Overzichtskaart plangebied met archeologische status deelterreinen; Bijlage 2: Notitie <i>Voorlopige resultaten van het inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven op het voormalige volkstuincomplex 'Tot ons genoeg' in 't Haantje</i> .

Selectiebesluit, motivatie en besluit	<p>Op grond van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek wordt het plangebied verdeeld in een westelijke - en oostelijke helft.</p> <p>De westelijke helft omvat in hoofdzaak het perceel H897 en bevat geen behoudenswaardige archeologische resten (zie kaart, bijlage 1).</p> <p><i>Selectiebesluit: vrijgave H897 voor verdere ontwikkeling.</i></p> <p>De oostelijke helft omvat in hoofdzaak het (zuidelijke deel van) perceel H1005 en bevat de resten van een nederzettingsterrein uit de Romeinse Tijd en het direct eromheen liggende landschap met sporen van agrarische, economische en/of andersoortige activiteiten. De conservering van de sporen is goed. Het nederzettingsterrein beslaat tenminste 6100m² en zet zich waarschijnlijk aan de noordzijde voort tot buiten het plangebied. De beide terreinen, die een direct onderling verband met elkaar hebben en daarmee een hoge 'ensemblewaarde' vertegenwoordigen, bevatten behoudenswaardige archeologische resten. Conform het landelijk en gemeentelijk beleid dient gestreefd te worden naar het behoud van deze archeologische waarden <i>in situ</i> (in de bodem).</p> <p><i>Selectiebesluit perceel H1005:</i> - nederzettingsterrein 6100m² : behoud van de</p>
---------------------------------------	--

Bureau Monumentenzorg en Archeologie

Selectiebesluit

Corsanummer:

Versienummer: 1.0

KNA : 4.0

	<p>archeologische resten in situ of aanvullend archeologisch onderzoek in de vorm van een vlakdekkende archeologische opgraving;</p> <ul style="list-style-type: none"> - behoudenswaardige resten buiten de nederzetting, omvang circa 19.400 m²: selectief aanvullend archeologisch onderzoek.
--	--

Ondertekening:

J.M. Koot
Senior KNA archeoloog

Burgemeester en wethouders,
namens dezen,
N.A.J. Huijbregts
Opgavenmanager Accommoderen Ruimtelijke
Ontwikkelingen

Coördinaten hoekpunten vrijgegeven terrein

- 1. x = 82898,701; y = 448954,169
- 2. x = 82718,127; y = 448840,350
- 3. x = 82829,233; y = 448687,045
- 4. x = 82977,525; y = 448785,902
- 5. x = 82894,151; y = 448899,156
- 6. x = 82923,568; y = 448923,385

Bijlage 1

RijswijkBuiten, voormalig terrein volkstuintjes 'Tot ons Genoegen'

- Geen archeologisch vervolgonderzoek, vrij gegevens krachtens selectebesluit d.d. 24 augustus 2017
- Terrein met behoudenswaardige archeologische resten
- Omvang nederzettingsareaal Romeinse Tijd

Bijlage 2

Notitie voorlopig resultaten van het inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven op het voormalige volkstuincomplex 'Tot ons genoeg' in 't Haantje.

O. Holthausen, met bijdrage van M. Langeveld

1 Inleiding

Het Programmabureau RijswijkBuiten is voornemens om het plangebied 't Haantje in RijswijkBuiten in te richten door woningbouw. Vanwege het met de ontwikkeling gepaard gaande grondverzet worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd en dienden deze daarom door middel van een inventariserend veldonderzoek voorafgaand aan de ontwikkeling in kaart te worden gebracht. Verspreid over het plangebied diende tenminste 3100m² door middel van proefsleuven te worden onderzocht.

Voor het plangebied gold een algemene verwachting voor sporen uit de Romeinse Tijd (eerste-derde eeuw na Chr.), Late Middeleeuwen (twaalfde-zestiende eeuw) en Nieuwe Tijd (zestiende eeuw-heden). Uit deze perioden worden sporen van verkavelingssystemen verwacht, al dan niet in relatie tot sporen van bewoning ter plaatse. Het proefsleuvenonderzoek richtte zich op de sporen vanaf de Romeinse Tijd.

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid, omvang, datering en kwaliteit van archeologische resten. Op basis van de onderzoeksgegevens dient aansluitend een waardestelling plaats te vinden; deze bepaalt of aanwezige archeologische resten behoudenswaardig zijn.

In opdracht van het Programmabureau RijswijkBuiten heeft het Bureau Monumentenzorg en Archeologie van de gemeente Rijswijk in de drie fasen in de maanden januari en april-juni 2017 een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) uitgevoerd binnen het plangebied 't Haantje.

2 Voorafgaand onderzoek

In 1984 zijn bij het verbreden van de sloot aan de noordoostkant van het terrein waarnemingen gedaan door de Archeologische Werkgroep Rijswijk (AWR). Hierbij zijn in het slootprofiel resten van een greppel waargenomen en werd er tevens een kuil met daarin fragmenten van Romeins aardewerk aangetroffen. De sporen worden op grond van de aardewerkfragmenten in de Romeinse Tijd gedateerd.

In 1992 is door stichting RAAP inventariserend archeologisch booronderzoek verricht op het terrein (Asmussen 1992) in het kader van de verbreding en de tunnelaanleg van het NS- spoor tracé. Ook hierbij werden archeologische resten uit de Romeinse Tijd aangeboord, op basis waarvan werd vermoed dat zich ter plaatse de resten van een nederzettingsterrein uit de Romeinse Tijd in de bodem bevinden.

3 Onderzoeksopzet

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal 40 werkputten aangelegd. Het overgrote deel hiervan is loodrecht op of parallel aan de huidige percelering aangelegd. Enkele werkputten wijken af van deze oriëntatie; hiervoor is gekozen om inhoudelijke redenen. De breedte van de werkputten varieert van 2 tot 4 meter. In totaal werd een oppervlakte van 3580 m² onderzocht.

4 Resultaten

Het terrein kan globaal in twee helften worden opgedeeld, een westelijke en oostelijke, waarvan de westelijke helft uit perceel H897 en de oostelijke helft uit (een deel van) H1005 bestaat. In het noordelijk deel van H1005 zijn resten van een nederzettingsterrein uit de Romeinse Tijd aan het licht gekomen. Direct rondom dit nederzettingsterrein bevindt zich een zone waarbinnen eveneens sporen kunnen worden verwacht, die direct verband houden met de bewoning op het nederzettingsterrein zelf, zoals sporen van landindeling, afwatering, agrarische en/of economische activiteiten, religie/cultus en grafvelden. Buiten de eigenlijke nederzetting maar binnen de grenzen van perceel H1005 zijn concrete aanwijzingen voor intensief landgebruik & activiteiten aangetroffen.

In het overige deel van het plangebied zijn, naast sporen van (sub)recent landgebruik, voornamelijk resten van een verkavelingssysteem uit de Romeinse Tijd aangetroffen.

4.1 Het nederzettingsterrein

In het noordoostelijk deel van het plangebied is een concentratie van sporen aangetroffen, die wijst op de aanwezigheid van een nederzettingsterrein ter plaatse. De tijdens het proefsleuvenonderzoek aangesneden sporen bestaan uit greppels, (afval)kuilen en paalkuilen. Enkele concentraties sporen kunnen mogelijk aan structuren, zoals huizen en/of bijgebouwen, worden toegekend. Het veronderstelde nederzettingsterrein omvat een areaal van circa 6100m², zie bijlage 1 . Mogelijk is het nederzettingsterrein in een of meer gebruiksfasen omgreppeld geweest. Het lijkt te gaan om een min of meer vierkant of rechthoekig areaal, waarvan de noord-zuid georiënteerde greppels zich tot ver buiten het nederzettingsareaal uitstrekken (in ieder geval over de gehele noord-zuidas van het onderzoeksterrein). Het nederzettingsterrein lijkt aan de oost-, zuid- en westzijde te zijn begrensd door sloten en greppels die om de nederzetting zijn aangelegd. In noordelijke richting kon de begrenzing van het nederzettingsterrein tijdens het proefsleuvenonderzoek niet worden vastgesteld; gezien het feit dat tegen de noordelijke begrenzing van het plangebied nog bewoningssporen zijn aangetroffen, is het zeer waarschijnlijk dat het nederzettingsterrein zich voortzet tot buiten het plangebied. Het in 1992 door RAAP uitgevoerde booronderzoek ondersteunt deze aanname.

Enkele coupes en boringen die zijn verricht in het kader van de waardstelling hebben uitgewezen dat de meeste sporen tussen 25 en 35 cm diep zijn. De kwaliteit van de sporen kan hiermee als goed worden gewaardeerd. Plaatselijk zullen grote sporen, zoals (water)kuilen en hoofd verkavelingssloten, naar verwachting tot een aanzienlijk dieper niveau reiken. Naast vondstmateriaal van anorganische aard is de verwachting dat zich in deze diepe sporen tevens goed geconserveerde vondstcategorieën van organische aard bevinden.

4.2 Sporen van verkaveling

Verspreid over het plangebied zijn sporen aangetroffen van diverse gebruiksfasen van landindeling. Deze sporen – sloten en greppels - zijn in te delen aan de hand van de oriëntatie en omvang.

Greppels en sloten

Greppels en sloten behoren tot de meest voorkomende spoortypen die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen. Dat geldt eveneens voor de verspreiding ervan, aangezien ze over het gehele plangebied werden aangetroffen. Greppels en sloten worden beiden hier behandeld als één spoortype, aangezien de toewijzing van een spoor als 'sloot' of als 'greppel' grotendeels berust op een arbitrair en enigszins subjectief verschil in grootte. Er wordt gesproken over een sloot wanneer er geen twijfel over bestaat dat deze watervoerend is geweest, of simpelweg vanwege de relatief grote omvang en diepte ervan. Er wordt gesproken over een greppel wanneer deze niet watervoerend is geweest, aansluit op een (grotere en/of diepere) sloot of relatief geringe omvang en diepte heeft.

4.2.1 Hoofd verkavelingssloot in geul (globaal N-Z georiënteerd)

In de jongste (verlandings)fase van een in het plangebied aangesneden fossiele geul, in de ondergrond van het terrein, heeft men in de Romeinse Tijd een sloot ingegraven. De sloot heeft globaal een noord-zuid oriëntatie, welke past in de omvangrijke verkavelingssystemen die in de wijde omgeving tijdens eerder archeologisch onderzoek werden aangetroffen. Uit de vulling van de sloot is een randfragment van een kookpot van het type Niederbieber 89 geborgen, welke gedateerd wordt in de periode vanaf het midden van de tweede eeuw na Chr – derde eeuw na Chr. Deze sloot wordt oversneden door een greppel uit een latere gebruiksfase.

4.2.2 Greppelsysteem NO-ZW georiënteerd.

Verspreid over plangebied en in hoofdzaak samenvallend met de westelijke helft van het plangebied (H897) komen greppels met een noordoost-zuidwest oriëntatie voor. Greppels met deze oriëntatie zijn in de meeste gevallen smalle, relatief ondiepe greppels. Slechts in het noordwesten van het plangebied is ook een brede, diep ingegraven sloot met dezelfde oriëntatie aangetroffen. Het verloop van deze specifieke sloot is inmiddels tot in Sion en over een afstand van ruim 1 kilometer vastgelegd. Het is vooralsnog onduidelijk tot welke gebruiksfase de greppels en sloten met de noordoost-zuidwest oriëntatie gerekend kunnen worden.

De smalle greppels (tot circa 40 cm) binnen dit verkavelingssysteem zijn doorgaans vondstarm en zijn tijdens het gebruik niet opnieuw uitgegraven. Dit verkavelingssysteem kan door gebrek aan daterend vondstmateriaal niet worden gedateerd. Ook het komen tot een relatieve datering, op basis van de tot op heden beschikbare gegevens over elkaar oversnijdende greppels, behoort vooralsnog niet tot de mogelijkheden.

De bredere greppels/sloten (vanaf circa 80 cm) onderscheiden zich van de kleine greppels, behalve in grootte, ook doordat ze aanwijzingen bevatten waaruit blijkt dat deze tijdens het gebruik diverse malen opnieuw zijn uitgegraven. De vullingen van zowel de verkavelingsgreppels als de -sloten leveren doorgaans geen vondstmateriaal op. Uit de vullingen van enkele bredere greppels en/of sloten in of in de randzone van de nederzetting is enig daterend vondstmateriaal afkomstig, dat

mogelijk na nadere bestudering aanwijzingen voor de fasering van de verschillende verkavelingssystemen kan opleveren. Hoewel wel al duidelijk is dát er verschillende verkavelingssystemen aanwezig zijn, is het op basis van de beschikbare, beperkte hoeveelheid gegevens niet mogelijk om de verschillende systemen van een absolute datering te voorzien en daarmee te kunnen vaststellen of de verschillende systemen wellicht gelijktijdig hebben bestaan of dat deze elkaar in tijd hebben opgevolgd.

5 Datering van de bewoningssporen

Op basis van het tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen (keramische) vondstmateriaal kan een voorlopige datering aan de vindplaats worden toegekend. Het verzamelde vondstmateriaal betreft zowel aardewerkfragmenten die afkomstig zijn van sporen binnen het nederzettingsareaal, als die afkomstig zijn uit de bouwvoor en van het maaiveld ter plaatse. Het aantal sporen binnen het nederzettingsareaal, dat tijdens het proefsleuvenonderzoek uitgebreid is onderzocht en daardoor een representatieve verzameling vondstmateriaal heeft opgeleverd, is zeer gering. Om behoudenswaardige archeologische sporen zo min mogelijk te beschadigen of te vernietigen zijn de meeste sporen in deze fase van onderzoek niet nader onderzocht, met als gevolg dat er slechts beperkte gegevens beschikbaar zijn om tot een nadere datering te kunnen komen. Vooralsnog wordt de datering van de archeologische vindplaats geplaatst in de Romeinse Tijd, in de periode 1^e-3^e eeuw na Chr. Een eerste inventarisatie wijst erop dat het nederzettingsterrein in ieder geval in de 2^e eeuw na Chr. bewoond werd.

6 Conclusies en aanbevelingen

Op grond van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek, welke als representatief voor het gehele plangebied worden geacht, kan geconcludeerd worden dat het plangebied te verdelen is in een westelijke - en oostelijke helft. De westelijke helft omvat in hoofdzaak het perceel H897 en bevat *geen behoudenswaardige* archeologische resten. De oostelijke helft omvat in hoofdzaak het (zuidelijke deel van) perceel H1005 en bevat de resten van een nederzettingsterrein uit de Romeinse Tijd en het direct eromheen liggende landschap met sporen van agrarische, economische en/of andersoortige activiteiten. De conservering van de sporen die tijdens het onderzoek zijn aangetroffen, kan als goed gekwalificeerd worden. Het nederzettingsterrein kon aan de oost-, zuid- en westzijde worden begrensd. Het lijkt te gaan om nederzettingsterrein dat tenminste 6100m² beslaat en dat zich waarschijnlijk aan de noordzijde tot buiten het plangebied voortzet.

De dichtheid aan sporen in het zgn. 'off-site' terrein zijn lager dan die binnen het eigenlijke nederzettingsterrein. De beide terreinen, die een direct onderling verband met elkaar hebben en daarmee een hoge 'ensemblewaarde' vertegenwoordigen, bevatten *behoudenswaardige archeologische resten*. Conform het landelijk en gemeentelijk beleid dient gestreefd te worden naar het behoud van deze archeologische waarden *in situ* (in de bodem).

Geadviseerd wordt om, indien van behoud *in situ* geen sprake kan zijn, de behoudenswaardige archeologische waarden binnen het eigenlijke nederzettingsareaal van circa 6100 m² groot door middel van aanvullend onderzoek in de vorm van een vlakdekkende archeologische opgraving *ex situ* te behouden. Het overige deel van het terrein met behoudenswaardige resten, het 'off-site' areaal, dient door middel van een minder intensieve vorm van aanvullend onderzoek te worden onderzocht.